

פרשת וישב

יתרון האור מן החושך

מתוך סיפורי הפרשה עולה לימוד עמוק מאוד, איך מתוך החושך עולה האור. איך פועלת ההשגחה והיד המכוונת את כולנו אל התכלית. אנו רואים בפרשה איך בתוך מה שנראה כירידה גדולה ונוראית נולד אורו של משיח.

פתח דבר וקורות הפרשה

הפרשה מחולקת לשלושה חלקים. ראשיתה, חלומות יוסף, מכירתו וירידתו למצרים, המשכה, מקרה יהודה ותמר וסופה, תחילת קורות יוסף במצרים. הפרשה תמיד נלמדת לפני חג החנוכה, מפני שפרשת 'מקץ' שבאה אחריה, חייבת תמיד להיקרא בשבת חנוכה. נראה בהמשך כיצד כל הדברים קשורים זה בזה בצורה מופלאה.

ישיבה בשלוח

כביכול, מאורעות פרשת 'וישב' אמורים היו להתנהל על מי מנוחות. יעקב אבינו, אחרי 20 שנות עבודה אצל לבן, אחרי מפגש סוער עם עשו, אחרי מעשה הפורענות עם דינה בתו, מגיע סוף סוף אל הנחלה המובטחת - "וישב יעקב, בארץ מגורי אביו--בְּאֶרֶץ, כְּנָעַן". אבל, במקום השלוח שחיפש יעקב אבינו, מוצאות אותו צרות צרורות. בדומה לעם ישראל בזמן הזה, אחרי הצרות של אלפיים שנות גלות, אחרי גרוש ספרד וכל הרדיפות, אחרי השואה האיומה, הגענו הנה אל הארץ המובטחת. אולם, מהרגע שהתישבנו בארץ מגורי אבותינו, נראה כי הצרות שלנו רק הולכות ומתגברות. מה פשר המהלך הזה? כיצד ניתן להבין אותו? איך במקום אור נראה שחושך?

אומר המדרש, "ישב לו יעקב בטח ושאנן בארץ אחוזתו ארץ כנען. אמר רב אחא: בשעה שהצדיקים יושבים בשלום, ומבקשים לישב בשלוח בעולם הזה, השטן בא ומקטרג, ואומר: לא די להם במה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שהם מבקשים לישב בשלוח בעולם הזה?" (בראשית רבה). מיד קפץ עליו "רוגזו של יוסף". התחילה הטלטה, אולי, הגדולה ביותר בחיי יעקב, בנו האהוב נעלם ממנו למשך עשרים ושתיים שנה. מדוע כל זה קורה? נראה שזוהי חלק מהתוכנית האלוקית.

תולדות יעקב יוסף

הפרשה פותחת, "אֵלֶּה תְּלֻדֹת יַעֲקֹב, יוֹסֵף". אומר רש"י, "וישב יעקב וגו' - אחר שכתב לך ישובי עשו ותולדותיו בדרך קצרה, שלא היו ספונים וחשובים... פירש לך ישובי יעקב ותולדותיו... לפי שהם חשובים לפני המקום, להאריך בהם, וכן אתה מוצא בעשרה דורות שמאדם ועד נח, פלוני הוליד פלוני וכשבא לנח, האריך בו וכן בעשרה דורות שמנח ועד אברהם, קצר בהם ומשהגיע אצל אברהם האריך בו, משל למרגלית שנפלה בין החול, אדם ממשמש בחול וכוברו בכברה, עד שמוצא את המרגלית ומשמצאה הוא משליך את הצרורות מידו ונוטל המרגלית".

רש"י רומז לנו על דבר חשוב לעבודתנו. כל אלופי אדום הכתובים בסוף הפרשה הקודמת הם כמו חול. יוסף הוא אותה אבן טובה, עליו התורה הולכת לפרט עכשיו, מתרכזים בקדושה. הקדושה היא כמו אבן טובה שהיא מגובשת. הסטרא אחרא היא כמו חול, מפוזרת, כל פרודה היא לעצמה. כך האדם, כשנמצא בצד האחר, כל הכוחות שלו מפוזרים, אין לו נקודה אחת מרכזית שסביבה הוא עובד. על מנת לסדר את החיים בצורה נכונה, צריך לרכז את החיים סביב נקודה אחת, להידמות למרגלית, להתגבש סביב הנקודה התכליתית.

חלומות יוסף

חומש בראשית ידוע גם כחומש החלומות, מופיעים בו מספר חלומות. פרשת 'וישב' פותחת בחלומות יוסף ומסיימת בחלומות שר המשקים ושר האופים. יוסף חולם את שני חלומות - חלום האלומות בשדה וחלום השמש, הירח והכוכבים. לשניהם משמעות אחת, יוסף מקבל חלום שהוא בגדר נבואה, הוא חוזה שהוא

פרשת וישב

עתיד לשלוט על אחיו ולהיות גדול מהם ושעתידים כולם להשתחוות לו. יש כלל ש'אסור לכבוש נבואה', לכן יוסף חייב לספר את החלומות שלו.

המשך המאורעות - חלומותיו מעוררים את שנאת אחיו אליו. לא די שאביו מפלה אותו לטובה ועושה לו כתונת פסים, ולא די שיוסף מוציא דיבתם בפני אביו, עכשיו גם יש לו חלומות גדלות. מכאן מתגלגל הסיפור במהירות. האחים יוצאים לרעות את הצאן באזור שכם. יעקב שולח את יוסף לדרוש בשלומם, האחים זוממים להורגו. אחת הסברות, שחשבו שהוא ה'עשו של הדור'. אולם בעצת ראובן, במקום להורגו, האחים משליכים אותו אל הבור, ובעצת יהודה, מוכרים אותו לשיירת ישמעאלים שעוברת במקום. במקביל, סוחרים מדינים שעוברים במקום מעלים את יוסף מהבור, הישמעאלים והמדיינים מגיעים לפשרה ומחליטים למי שייך יוסף, יוסף מורד מצרימה ושם הוא נמכר לפוטיפר, סריס פרעה, שר הטבחים.

יהודה ותמר

האחים מודיעים ליעקב כי "טֶרֶף טֶרֶף, יוֹסֵף". לשמע הבשורה הנוראה יעקב שוקע באבל מתמשך והשכינה מסתלקת ממנו. האחים שרואים כי יעקב ממאן להתנחם, מטילים את האשמה על יהודה, בטענה, כי הוא המנהיג של השבטים והיה צריך למנוע את המעשה. מיד כתוב, "יֵיכָד יְהוּדָה מֵאֵת אָחִיו". רש"י אומר, "יהודה מורד מגדולתו".

יהודה הולך מבית אביו אל חירה, איש עדלמי, שם הוא לוקח לו לאישה את בתו של שוע. נולדים לו שלושה בנים, ער, אונן ושלה. ער נושא את תמר לאישה ומת. אונן מיבם את תמר ומת גם הוא. שניהם בעוון ששיחתו זרעם ארצה. יהודה מורה לתמר לשבת בבית אביה, עד שיגדל שלה. עוברים ימים רבים, אשתו של יהודה מתה. תמר שרואה כי שלה גדל והיא לא ניתנה לו, שומעת כי חמיה יהודה מגיע לאזור, היא מסירה את בגדי אלמנותה, מתכסה בצעיף ויושבת על הדרך, במקום שעתידי יהודה לעבור. יהודה רואה אותה וחושב אותה לזונה ושוכב עימה. בתמורה, מובטח לה גדי עיזים וכערבון יהודה מפקיד בידה את טבעת החותם שלו, את שמלתו ומטהו. כתוצאה מהמפגש, תמר הרה. יהודה שומע כי כלתו הרה ומורה להוציאה ולשרוף אותה. היא שולחת לו את חפציו ואומרת כי לאיש אשר שייכים החפצים, לו אני הרה. יהודה מבין את מעשיה ומצדיק אותה. תמר יולדת תאומים, את פרץ וזרח. בהמשך נראה מדוע הכניסה התורה סיפור זה באמצע סיפור ירידת יוסף למצרים.

יוסף במצרים

המשך המעשה - יוסף עובד בבית פוטיפר והשם מצליח בידו ומצליחים כל עסקיו של פוטיפר, עד כי הוא מפקיד את כל אשר לו בידי יוסף. זליכה, אשת פוטיפר, מנסה לפתות את יוסף לשכב עימה ולאחר שנודע הדבר, פוטיפר משליך אותו אל בור האסורים.

חלומות שר המשקים ושר האופים

גם בבית האסורים השם מצליח ביד יוסף ושר בית הסוהר ממנה אותו להיות ראש לכל האסורים. כעבור כמה שנים, מושלכים אל הכלא שר האופים ושר המשקים שחטאו לפרעה. הם חולמים חלום ויוסף פותר לכל אחד את חלומו ודבריו מתקיימים. כעבור שלושה ימים, יש יום הולדת לפרעה. אגב, זהו היום הולדת היחידי שמוזכר בכתובים. שר המשקים מוחזר לתפקידו, שר האופים נתלה ואת יוסף שוכחים בבור. עד כאן ארועי הפרשה.

סיפורים בסימן ירידה

הדבר הראשון שאנו רואים הוא, שכל הפרשה בסימן ירידה. האחים נופלים במידת הקנאה ובמעשה שלא יעשה - מכירת אחיהם לעבד. יוסף יורד ממעמד רם, בן אהוב הלומד סודות תורה עם אביו, למעמד שפל, עבד במצרים. יהודה יורד מגדולתו בין האחים ומשם נופל אל המעשה עם תמר. לבסוף, לאחר שיוסף מגיע לקצת יציבות בבית פוטיפר, מגיע הנסיון עם אשת פוטיפר וכתוצאה ממנו יוסף יורד אל המקום הנמוך ביותר, מוכנס לבית האסורים, אל הבור במצרים. ננסה להבין את ענייני הפרשה, מה מסתתר

פרשת וישב

בפנימיות הסיפורים וכאמור איך כל זה קשור לימים האלה, ימי חג החנוכה.

קושיות על הפרשה

הדבר השני, פרשת 'וישב' מיוחדת במינה, קשה מאוד להבין את השתלשלות העניינים בה והעיון המעמיק מעורר שאלות רבות. מתחילה, איך הגיע יוסף להוציא לשון הרע על אחיו, שכתוב, "וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת-דְּבָרָתָם בְּעָה, אֶל-אֲבִיהֶם", הרי יוסף הוא הצדיק השלם במידת היסוד וידוע שפגם לשון הרע, מעבר להיותו איסור, הוא פוגם בברית, במידת היסוד?

כמו כן, איך כתוב, "וַיִּשְׁכַּח, אֶהָב אֶת-יוֹסֵף מִכָּל-בְּנָיו", כשכתוב בגמרא, "לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים" (מסכת שבת), ובעקבות אהבה יתרה זו, איך הגיעו האחים לתגובה שלילית כל כך, "וַיִּשְׁנְאוּ, אֹתוֹ; וְלֹא יָכְלוּ, דַּבְּרוּ לְשָׁלֵם", הרי כתוב בתורה, "לֹא-תִשְׁנֵא אֶת-אָחִיךָ, בְּלִבְּךָ" (ויקרא י"ט י"ז) וכתוב בפרקי אבות, "הקנאה והתאוה והכבוד, מוציאין את האדם מן העולם", ולבסוף איך הגיעו האחים, השבטים הקדושים, שחז"ל אמרו שהיו כמלאכים עלי אדמות, למעשה מכירת יוסף שנראה כמעשה אכזרי ביותר ועוד שרצו להרוג אותו?

בנוסף, איך קרה שיעקב מאן להתנחם על העלמו של יוסף במשך עשרים ושתיים שנה? הרי התורה קבעה זמן מדויק לאבלות ולניחומים, ובכל מקרה אנחנו מחויבים לקבל באהבה את ההנהגה העליונה. כמו שכתוב, "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" (מסכת ברכות). אנחנו מחויבים, כל שכן יעקב אבינו, האדם השלם.

עוד ועוד שאלות עולות מהפרשה. מה היה עניינו של יהודה, מלך השבטים, לסור מדרכו ולשכב עם מי שחשב לזונה? כל העניינים האלה מחייבים אותנו להתבונן בעומק הפרשה ובתכלית כל המעשים הכתובים בה.

גזרת הגלות

פרשת 'וישב' היא בעצם תחילתה של גלות מצרים. בעקבות הגזירה של ברית בין הבתרים בה נאמר לאברהם אבינו, "כִּי-גַר יִהְיֶה זְרָעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם..." (בראשית ט"ו י"ג), יעקב ובניו מחויבים לרדת למצרים על מנת לפרוע את החוב הזה ולקיים את הגזרה. אמרו חז"ל, "ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל" (מסכת שבת), אך כיוון שלא רצה הקב"ה לבזות את בכיר האבות בצורה כזאת, סובב מסובב כל הסיבות את כל המהלכים כך, שיוסף יורד מצרימה וכל זה על מנת להתחיל לקיים את הגזרה. חז"ל הסבירו זאת במשל, אם אתה רוצה להכניס את הפרה אל הרפת, קח את העגל והפרה כבר תבוא אחריו. משפחת יעקב, השבטים הקדושים חייבים לרדת למצרים, יוסף הוא המוביל. עוד נראה בהמשך למה דוקא יוסף חייב להוביל.

רצון הבורא

אם כך, רצון הבורא היה שיקרו כל המאורעות שבפרשה על מנת שיוסף יגיע למצרים. מברר זאת ה"נתיבות שלום" ואומר, "יש לבאר הענין על האבות הקדושים, שאפילו האברים שלהם עשו את רצון השם, שיש דרגה של רצון במח, שהמח רוצה לעשות את רצון השם, ויש בלב, ויש מדרגה שהאברים כולם קדושים עד שגם הם נמשכים מעצמם לעשות רצון השם". כמו שכתוב בסיפור העקדה, "וַיִּשְׁלַח אֲבְרָהָם אֶת-יְדוֹ, וַיִּקַּח אֶת-הַמֶּמְכָּרֶת, לְשַׁחֵט, אֶת-בְּנוֹ" (בראשית כ"ב י'). פרשו חז"ל, אברהם אבינו היה צריך להתאמץ ולשלוח את ידו אל המאכלת. היד פעלה רק בהתאם לרצון האלוקי, הרצון שיצחק לא ישחט בעקדה ולא משה ממקומה כדי לאחוז במאכלת. האבות הקדושים והצדיקים טהרו את אבריהם מכל סיג ופגם עד שנעשו אבריהם מרכבה לשכינה לעשות את רצון השם בלבד. האיברים של יעקב ובניו פעלו מעצמם להוציא לפועל את התוכנית האלוקית.

בחירה חופשית

פרשת וישב

הבנה זאת זורה אור חדש על כל הקורה בפרשה. אנו מבינים, שגם מה שנראה שלילי כל כך ואולי אפילו עומד בניגוד לתורה הקדושה, היה בעצם הוצאה לפועל של רצון השם. כל הפעולות שעשו יעקב ובניו היו תחת השגחה תכליתית. הקב"ה עשה שינוי במעשה בראשית וניטלה מיעקב ובניו הבחירה החופשית, האברים שלהם פעלו מעצמם על מנת לקיים את רצון השם.

לא נוכל במקום זה להרחיב על הנושא העמוק של "בחירה חופשית, כן או לא." אבל בודאי נוכל לתפוס שכל מעשי האבות המסופרים בספר בראשית הם אף פעם לא מעשה פרטי, תמיד התכלית היא התיקון הכללי של עם ישראל. אם ניטלה מהם הבחירה, אם פעלו בניגוד לתורה, היה זה למען תיקונו של עולם והענין עמוק עד מאוד ודורש עיון.

כחומר למחשבה אפשר להתבונן בדבריה של חנה בתפילתה, "ה' מְמִית וּמְחַיֶּה; מוֹרֵיד שְׁאוֹל, וַיַּעַל. ה', מוֹרֵישׁ וּמַעֲשִׂיר; מְשַׁפֵּיל, אָף-מְרוֹמֵם" (שמואל א' ב' ו'). ההשגחה מסובבת את כל המאורעות בחייו. הירידות והעליות, ההצלחות והכישלונות, הכל מאת השם, על מנת ללמדנו את אשר באנו ללמוד ולהביאנו אל התכלית, אל התיקון של נשמתנו.

יעקב קונה מדרגה

נחזור רגע אל יעקב אבינו. אמרנו בתחילה, כי העדרו של יוסף מבית יעקב למשך עשרים ושתיים שנה היתה חלק מהתוכנית האלוקית. אומר הרב שיינברגר שליט"א, יעקב רצה לשבת בארץ מגורי אביו, בכך התחילה הפרשה. הוא רצה לעשות את התיקונים שיצחק עשה, להגיע למדרגתו. רצה להשיג את המדרגה שנקראת 'חי', אליה הגיע יצחק. בפרשת העקדה למדנו כי 'חי' אמיתי זה מי שמוסר את נפשו בשלמות ודבק בחי החיים.

אבל, אומר הרב שיינברגר שליט"א, ליעקב יש חסרון. חסר לו עשרים ושתיים שנה של הקשר עם אביו. לכן קופץ עליו רוגזו של יוסף, הוא צריך לעבור את מה שעבר על אביו, מידה כנגד מידה, כך הבריאה עובדת. הכל פועל על מנת שיזכה להשלים את החיסרון ולהגיע למדרגת אביו. אמנם אחרי ש"שולם התשלום", בסוף העשרים ושתיים שנה, הוא אכן מגיע למדרגה זאת כמו שנראה בפרשת 'ויחי'.

יוסף מורד מצרימה

אמרנו שכל מה שפעלו האבות, הם פעלו למען העתיד, למען תיקונו של עולם. ננסה קצת להתבונן בענין. במדרש תנחומא נאמר, "מי שחי ביבשה ויכנס לים, הוא ימות, לא יכול לחיות. דג, החיים שלו במים, אם יצא ליבשה ימות. אבל, יונה הנביא היה מהיבשה והוא חי בים". המדרש מביא את האמירה הזאת בקשר ליוסף, כי יוסף נכנס למצרים. יוסף הצדיק בארץ של הטומאה הכי גדולה שיש, המקום השפל מכל. מה הוא עושה שם?

אומר הרב שיינברגר שליט"א, בגאולת מצרים כתוב, "וַעֲבַדְתִּי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם..." (שמות י"ב ו'). הקב"ה בכבודו ירד למצרים במכת בכורות, לא שליח ולא מלאך. זאת בגלל שטומאת מצרים היתה כל כך גדולה שאפילו מלאך היה נפגם שם. נשאלת השאלה, איך יוסף כן יכול להיכנס לשם?

כתשובה לכך מביא המדרש את האמירה הנ"ל. כדי להראות שהחיים של הצדיקים זה חיים מסוג אחר. אין להם כללים היכן לחיות. לא כמו הדג. הצדיקים יכולים לחיות במקום שהוא לא המקום הטבעי שלהם. יעקב אבינו כבר עשה הכנה לזה, בזה שחי אצל לבן. יעקב, כראש למידת האמת, חי אצל לבן, הראש של השקר. מסביר הרב שיינברגר שליט"א, הבניין המושלם זה זה שנבנה מההפך שלו.

יוסף הוא הצדיק, מידת היסוד, וכאן שמים אותו בתוך חרפת מצרים, "וַיִּזְרַמְתְּ סוּסִים זָרְמָתָם" (יחזקאל כ"ג כ'). הם ההפך הגמור מיוסף. מצרים זה המקום הכי מזוהם בבחינת היסוד. כמו שאומר יוסף לאחיו הבאים מצרימה, "לְרֵאוֹת אֶת-עֲרֹת הָאֶרֶץ בְּאֶתְּם" (בראשית מ"ב ט'). מצרים היא הערוה של כל העולם. אומר הרב שיינברגר שליט"א, כל מדינה מייצגת איבר אחר בעולם, מצרים זה העורלה. יוסף שהוא צדיק יסוד עולם צריך ללכת לשם כדי לחתוך ולהסיר את העורלה של העולם. בהמשך הסיפור, כשיבואו המצרים לבקש ממנו את לחמם ולא יהיה להם כסף, התנאי שיוסף ייתן להם זה שימולו את עצמם, כל מצרים.

פרשת וישב

יוסף מחליש את חרפת מצרים ומכין את המקום עבור בני ישראל.

הכשרת הקרקע

אומר הרב שיינברגר שליט"א, היסוד נקרא 'חי עולמים', שהוא חי בשני עולמות, יכול לעבור בכל המקומות ולא להינזק. כמו אצל יצחק אבינו שמסר את נפשו בעקדה ונקרא 'חי', הגיע למדרגת 'חי', כך יוסף, בניסיון אשת פוטיפר, כשעומד נגד יצרו במסירות נפש, נקרא 'חי'. הוא זה שיכול לחיות בכל מיני מצבים. שום מצב לא ישנה אותו ולא יפיל או ישבור אותו. רק הוא זה שיכול להכשיר את הקרקע לבואם של בני ישראל מצרימה.

יש רמז לכך בפרשה. יוסף מתמודד עם שר הטבחים, שר המשקים ושר האופים. טבחים, משקים, אופים - ר"ת טמא. יוסף כאמור מתמודד עם טומאת מצרים. בכך שהוא פותר את חלום שר האופים לרעה, הוא מסיר את האות א' מהמילה טמא ומשאיר רק מ"ט - כנגד מ"ט שערי טומאה שאליהם יגיעו עם ישראל בשעבוד מצרים לפני הגאולה.

לידת משיח

נשאר לנו עוד ענין אחד לברר. מה עושה סיפור יהודה ותמר באמצע מאורעות יוסף? כאן אנחנו לומדים עוד פרק בדרכי ההשגחה העליונה. כתוב במדרש רבה, "ר' שמואל פתח, "כי אָנֹכִי יִדְעָתִי אֶת-הַמְּשֻׁבֵּת" (ירמיהו כ"ט י"א), שבטים היו עסוקים במכירתו של יוסף, ויוסף היה עסוק בשקו ותעניתו, ראובן היה עסוק בשקו ותעניתו, ויעקב היה עסוק בשקו ותעניתו, ויהודה היה עסוק ליקח לו אשה, והקב"ה היה עוסק ובורא אורו של מלך המשיח". מה זאת אומרת?

כתוב במגילת רות, "וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת פְּרָצֵי, פְּרָצֵי הוֹלִיד אֶת-חֶצְרוֹן. וְחֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת-רָם, וְרָם הוֹלִיד אֶת-עֲמִינָדָב. וְעֲמִינָדָב הוֹלִיד אֶת-בְּחֻשׁוֹן, וְבְחֻשׁוֹן הוֹלִיד אֶת-שֶׁלְמָה. וְשֶׁלְמוֹן הוֹלִיד אֶת-בְּעֻזָּה, וְבְעֻזָּה הוֹלִיד אֶת-עוֹבֵד. וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת-יִשִׁי, וְיִשִׁי הוֹלִיד אֶת-דָּוִד" (רות ד' י"ח).

"וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת פְּרָצֵי", מתי נולד פרץ? בפרשה שלנו. באמצע כל הירידות והבלבולים, הקנאה והפגמים, נולד פרץ מהחיבור בין יהודה ותמר. בזיווג זה עובר זרעו של משיח בן דוד. באמצע ההסתר הכי גדול - היעלמו של יוסף, אבלו של יעקב והסתלקות השכינה ממנו, מספדו של ראובן, ענייניו של יהודה - נולד הגואל.

שתי הנהגות

אומר הרב שיינברגר שליט"א, יש שתי מיני הנהגות בעולם, הנהגה ישרה והנהגה פתלתולה. ישרה זה כשהכל הולך ברור, יודעים לאן הולכים ומה המטרה, הכל הולך חלק. פתלתולה, זה כשאדם הולך, רוצה להגיע למזרח, אבל הוא מסתכל רק על המערב. סיפור יהודה ותמר הוא כזה סיפור הפוך, כל כך קשה. אבל תכליתו לידת משיח.

כל הסימנים מראים שהעולם הולך בכיוון אחד והקב"ה בתוך זה כבר מכין את הזרעים לדבר האמיתי, זאת הנהגה פתלתולה. כמו הזרע שצריך להירקב באדמה על מנת לצמוח מחדש, כך היה צריך את כל הירידה הזאת כדי להוליד את זרעו של משיח. גם במישור האישי וגם במישור העולמי, נראה היום שהעולם מונהג בהנהגה פתלתולה. חייבים לזכור תמיד שהיד המכוונת פועלת, שאנחנו לא לבד ח"ו. יש השגחה ויש תכלית לכל הפעולות. דוקא מתוך החושך הגדול יכול לעלות אור חדש על העולם. יתרון האור מהחושך.

הקשר לחנוכה

פרשת 'וישב' מגיעה בדיוק לפני חנוכה, כדי לרמז לנו על המהות הרוחנית של חנוכה. דוקא כשהדברים נראים הכי חשוכים, זה הזמן לעבודה, זה הזמן למסירות נפש ואז מתגלה גם האור הכי גדול. האור שמאיר בחנוכה, בעת הדלקת הנרות, הוא האור של גמר התיקון והוא מאיר לכל יהודי, הפשוט שבפשוטים, זה שמדליק נר חנוכה. זהו 'האור הגנוז' שברא הקב"ה וגנזו לצדיקים לעתיד לבא.

פרשת וישב

אמרו על היונים שרצו 'להחשיך את עיניהם של ישראל מהתורה'. הזוהר הקדוש אומר, ישראל, הקב"ה והתורה אחד הם. היונים רצו לנתק את הקשר הזה. לאבד את הנשמה מישראל. המלחמה היתה מלחמת תרבות רוחנית. יון (אותיות נוי) מייצגת את כל החיצוניות שבעולם, את היופי החיצוני. הם ניסו למשוך את עם ישראל אל עבר החיצוניות הזאת, המנותקת מכל תוכן אמיתי. תנועת ההתייוונות הלכה וגדלה, היה מקובל להיות מתיוון. יהודים רבים אימצו את אורח החיים הגלובלי הזה. למרות העובדה שעדיין היה בית מקדש בירושלים, חושך גדול ירד על עם ישראל.

במציאות זאת, קמו מתתיהו ובניו ויצאו במלחמה כנגד האימפריה החזקה בעולם. במושגים רגילים, אי אפשר להסביר איך חמישה כוהנים ואביהם הצליחו לפעול כנגד כח חזק כל כך. יש רק דבר אחד שיכול לעלות מעל הטבע בצורה כזאת וזה כוחה של מסירות נפש.

מה זה למסור את הנפש? המלחמה בין היהודים והיונים היתה מלחמה בין קדושה וטומאה, בין קודש לחול. ניזכר רגע במשל של רש"י, שהבאנו בתחילת הלימוד, על אותה מרגלית שנפלה בחול. קדושה זה כמו היהלום, האבן הטובה, כולה מרוכזת סביב נקודה אחת, מגובשת סביב התכלית. טומאה זה פיזור, כמו החול, כל הרצונות של האדם מפוזרים על כל תחומי החיים. המסר של היונים היה - תהיה קצת יהודי, קצת ספורטאי, קצת אופנתי... תקנה את זה ואת זה... תלמד גם פילוסופיה, תלך לתאטרון, תהיה 'איש העולם הגדול' - עד שלבסוף, הבן אדם כל כך מתפזר שהוא כבר לא יודע מי הוא ומה הוא רוצה. הקשר שלו עם האמת של הנשמה היהודית שלו מתמוסס כמעט לגמרי, ח"ו.

מסירות נפש, זה לקחת את כל הרצונות שיש בנפש שלי, את כל הפיזור ולמסור אותם למען המטרה, להתמקד רק ברצון האחד, בתכלית של הבריאה. מסירות נפש זה לא רק להיות מוכן למות פיזית לשם שמיים, גם זה. אלא, זה היכולת הרוחנית העצומה להתמקד ברצון אחד, לפעול למען עם ישראל, הקב"ה, והתורה הקדושה.

המלחמה עם היונים לא תמה. היא מתנהלת בכל יום, בתוכנו ומחוצה לנו. היא נוגעת לכולנו, עכשיו יותר מתמיד, החושך הוא גדול. שחר, הזמן שלפנות עלות השמש, בא מהמילה שחור. זה תמיד הרגע הכי חשוך של הלילה. אנחנו נמצאים עכשיו בחשכה הזאת ודרושה מסירות נפש גדולה על מנת להפך את החושך לאור. לאור החנוכה, כל אחד צריך לעשות התבוננות פנימה איזה חלק הוא משחק בפאזל הגדול הזה, מה תפקידו.

ב"ה, שנזכה להדליק את הנרות בשמחה, להתחבר אל האור המיוחד, האור של גמר התיקון, באור שיעיר ויאיר את כל נשמות עם ישראל ב"ב.

השעור מוקדש לרפואת יוסף בן יונה, יעל בת רבקה, רחל בת נסריה, דנה בת רותי בתוך כלל חולי עמו ישראל

השעור מוקדש לעילוי נשמת גילה בת רחל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.